אורות השבת

בטאון הרבנות והמועצה הדתית באר-שבע
וממלכת התורה בעיר האבות שע"י רשת מוסדות "קול יהודה"

גליון מס' 1054

עורך
הרב עוזיאל אדרי

פרשת השבוע
וארא

מנהל מערכת
הרב אברהם טריקי

דבר העורך

סידנא בבא סאלי

בערוב ימיו כשהיה **קדוש ישראל הבבא סאלי** זיע"א מאושפז במרכז הרפואי סורוקה, נכנס רופא והניח תינוק על רגליו, "זה תינוק שהלב שלו כמעט גמור אבקש ברכה" אמר בהתרגשות. הבבא סאלי שאל: "עוד כמה זמן סוכות" והוסיף "תגיד לאבי הילד שבערב סוכות הוא יצא הביתה עם לב בריא". ואכן, בערב סוכות הרופא נדהם לגלות כי ליבו של התינוק נרפא בצורה ניסית, כאילו הושתל בו לב חדש. מסופר על אב שבתו הקטנה מצבה הרפואי הידרדר והרופאים אמרו נואש, נכנס לבבא סאלי וביקש ברכה. "תוציא את הבת שלך מפה מיד תוך שעה ותהיה לה רפואה שלמה" אמר הצדיק. האב באמונה תמימה הוציא מיד את בתו הביתה, והנה בנסיעה לפתע הבת חזרה לעצמה ולנוכח עיניהם המשתאות של הוריה הבריאה לגמרי. למחרת כשבא להודות, אמר לו הצדיק "דע לך שהנס בזכות האמונה שלך".

הברכת שבת שלום ומבורך
הרב עוזיאל אדרי
רב המרכז הרפואי "סורוקה"
וק"ק "שבטי ישראל" שכונה יא' באר שבע

לוח זמנים שבועי

לוח הזמנים מדויק לבאר-שבע	יום א' ד' שבט (14.1.24)	יום ב' ה' שבט (15.1.24)	יום ג' ו' שבט (16.1.24)	יום ד' ז' שבט (17.1.24)	יום ה' ח' שבט (18.1.24)	יום ו' ט' שבט (19.1.24)	שבת קודש י' שבט (20.1.24)
עלות השחר	5:34	5:34	5:34	5:34	5:33	5:33	5:33
זמן טלית ותפילין	5:41	5:41	5:41	5:41	5:40	5:40	5:39
זריחה - הנץ החמה	6:44	6:44	6:44	6:44	6:43	6:43	6:43
סו"ז ק"ש לדעת מג"א	8:42	8:42	8:42	8:42	8:42	8:42	8:42
סו"ז ק"ש להתניא והגר"א	9:13	9:13	9:13	9:13	9:13	9:13	9:14
סו"ז ברכות ק"ש	10:05	10:05	10:06	10:06	10:06	10:06	10:06
חצות יום ולילה	11:50	11:50	11:50	11:51	11:51	11:51	11:52
מנחה גדולה	12:20	12:20	12:20	12:21	12:21	12:21	12:22
פלג המנחה	16:08	16:08	16:09	16:10	16:11	16:12	16:13
שקיעה	17:01	17:02	17:03	17:04	17:04	17:05	17:06
צאת הכוכבים	17:14	17:15	17:15	17:16	17:17	17:18	17:19

זמני הדלקת הנרות

פרשת השבוע:	וארא
הפטרה:	כה אמר ה'
כניסת השבת:	16:39
יציאת השבת:	17:31
רבנו תם:	18:04

"ברכת הלבנה"
החל מיום חמישי בערב ח' שבט
סוף זמנה יום חמישי בערב ט"ו בשבט עד השעה 3:07

דבר רב העיר שליט"א

חבל על דאבדין ולא משתכחין

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה'
(שמות ו, ב)

וידבר אלוהים אל משה: דיבר אתו משפט, על שהקשה לדבר ולומר למה הרעותה לעם הזה
(רש"י)

וכמה נוראים הם בזה דברי רש"י להלן (שמות ו, ט ד"ה מקצר רוח), וזה לשונו: 'ורבותינו דרשוהו לענין של מעלה, שאמר משה למה הרעותה. אמר לו הקדוש ברוך הוא, חבל על דאבדין ולא משתכחין, יש לי להתאונן על מיתת האבות. הרבה פעמים נגליתי אליהם באל שדי, ולא אמרו לי מה שמך, ואתה אמרת מה שמו ומה אומר אליהם. וכשביקש אברהם לקבור את שרה, לא מצא קבר עד שקנה בדמים מרובים. וכן ביצחק, ערערו עליו על הבארות אשר חפר. וכן ביעקב, ויקן את חלקת השדה לנטות אהלו. ולא הרהרו אחרי מדותי, ואתה אמרת למה הרעותה', עכ"ל. ואילולא שהדברים מפורשים בדברי רש"י, אי אפשר היה לאומרם, שכן יש כאן תוכחה נוראה למשה רבינו ע"ה רעיא מהימנא. זאת ועוד, שיש כאן מסקנה נוקבת, והיא: כשאין לומדים ממעשה אבותינו או רבותינו, הרי שאנו משכחים את זכרם - 'חבל על דאבדין ולא משתכחין'. והוא שאמרנו, שאין לך פגיעה גדולה בכבודו של הצדיק, יותר ממי שיודע על דרכיו ואינו לומד ממעשיו.

ושמעתי לבאר עומק תוכחה זו, בדרך משל לעיר גדולה אשר התפנתה בה משרת הרבנות, ולאחר חיפושים על פני כל הארץ, מצאו רב נכבד ותלמיד חכם מובהק אשר נראה להם מתאים לשמש כרב העיר. משלחת נכבדה של שבעה מטובי העיר הגיעה לביתו של כבי' הרב, והציעה בפניו את משרת הרבנות. אלא שהרב סירב להצעה המכובדת, בטרם יבקר תחילה בעיר כדי להתרשם מחיי הדת שם. נלווה הרב למשלחת הנכבדה, והחל בביקורו במרכזי הדת בעיר. תחילה שמו פעמיהם לבית הכנסת הגדול והמפואר, השתומם הרב מגודל הפאר וההדר שניכר בכל פינה, ושאל כמה מתפללים יש כאן וכמה שיעורי תורה מתקיימים בו, ועוד כהנה שאלות. וכשהבין מהם שבית הכנסת נעול על דלת ובריח מלבד שבתות וימים טובים, ועל שיעורי תורה לא שמעו כלל... דחה הרב בנימוס את הצעת כס הרבנות, וחזר לביתו. שמע ראש הקהל כי נכשלו מאמצי שלוחיו, הגיע בעצמו לכבי' הרב ואמר לו, האם כבודו ביקר בבית העלמין שלנו. וכי מה מיוחד יש בבית העלמין שלכם תמה הרב, ובכן יבוא כבודו לבקר בבית העלמין ואחר כך יחליט. וכך היה, שמו פעמיהם לעבר בית העלמין העירוני. ושם נדהם הרב לגלות מצבות של צדיקים עמודי התורה וההלכה: 'פה נטמן הנשר הגדול והיד החזקה הרמב"ם... פה נטמן מרן רבי יוסף קארו הלא הוא השולחן ערוך'... וכי הצדיקים הללו טמונים כאן, והלא יודע אני שמקום מנוחתו של הרמב"ם בעיה"ק טבריה, והשולחן ערוך שוכן כבוד בעיה"ק צפת. השיב ראש הקהל, הלא עיניך הרואות בעליל שכאן הוא מקום קבורתם. מיד קיבל הרב על עצמו את תפקיד הרבנות, בהפטירו, בעיר שקדושי עליון טמונים בה, זכות היא לי לשרת בה. אך לאחר תקופה קצרה גילה הרב את התרמית הגדולה שהציג בפניו ראש הקהל, והזעיקו מיד. היאך העזת לשקר בי במצח נחושה, והלא נתברר לי שהרמב"ם והשו"ע לא ביקרו מעולם בעיר הזו. ענה ראש הקהל בחכמה, זהו בדיוק הענין, וכי כבוד הרב חושב שהרמב"ם והשו"ע נפטרו מן העולם! והלא צדיקים במיתתן קרויים חיים, ומי לנו גדול כהרמב"ם והשו"ע אשר אין לך שעה שדבריהם אינם נלמדים בעולם. אבל כאן בעיר הזו, אין לומדים לא רמב"ם ולא שו"ע, נמצא שפה נטמן הרמב"ם ופה נטמן השו"ע...

ואכן דוקא מליצה זו, יש בה כדי ללמדנו את עומק דברי רש"י על אודות התוכחה הנוראה שהוכיח הקב"ה את משה רבינו ע"ה - אם לא למדת מאבותיך, אזי 'חבל על דאבדין ולא משתכחין'. והדברים מבהילים ומדברים הם בעד עצמם.

ומכאן התביעה הנוראה של הנביא (ישעיה נז, א): 'הצדיק אבד ואין איש שם על לב', רוצה לומר כיון שאין איש שם על לב ללמוד מדרכיו של הצדיק, אזי הוא גורם בכך

המשך דבר רב העיר במדור "אורות הכשרות"

אורות הפרשה

זמן הגאולה

'ושמתי פדות בין עמי ובין עמך' (ח, יט). אומר **רבי חיים מרדכי יעקב ממישקולץ** זיע"א הקב"ה הורה למשה לומר לפרעה 'ושמתי פדות בין עמי ובין עמך', דע לך מתי הגאולה תבוא, כאשר יהיה בירור גמור בין 'עמי' ובין 'עמך', בין יהודי ללא יהודי.

הקב"ה מתגלה למי שרוצה

'וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב' (ו, ג). בין **הרבי הרש"ב** ובין **האדמו"ר ה'דברי שמואל' מסלונים** זיע"א היו יחסי ידידות קרובים, ושניהם פעלו יחד בענייני הכלל. פעם אחת שיגר הרבי מסלונים שליח אל הרש"ב בעניין כלשהו. לאחר שנכנס אל הרבי ומסר לו את השליחות ביקש הרש"ב מהשליח שיאמר לו דבר תורה כלשהו ששמע מרבו. אמר השליח, בתחילת פרשת וארא נאמר 'וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב', ורש"י מפרש 'וארא אל האבות'. ולכאורה מה הוא מחדש בזה, אלא יש לפרש 'אבות' מלשון 'רצון', כמו 'ולא אבה' ולא רצה. היינו שהקב"ה מתגלה 'אל האבות' אל מי שרוצים בהתגלותו. הרש"ב נהנה מאוד מהפירוש הזה וביקש לקרוא לבנו, הריי"צ, וחזר לפניו על דבר התורה "הקב"ה מתגלה למי שרוצה בהתגלותו".

נישלה הבחירה

'ואני אקשה את לב פרעה' (ב, ז). מבאר **הרבי** פירש **רש"י** מאחר שהרשיע והתריס כנגדי, וגלוי לפניי שאין נחת רוח באומות עובדי כוכבים לתת לב שלם לשוב, טוב לי שיתקשה ליבו, למען הרבות בו אותותיי ותכירו את גבורתי. פרעה התריס נגד ה' באומרו "מי ה' אשר אשמע בקולו". הוא הצהיר בגאווה ובחוצפה שאינו מכיר במרותו של ה', וכי הוא חופשי לעשות ככל העולה על רוחו. על כן עונשו היה שנתקשה ליבו, שהראו לו מן השמיים שאינו ברשות עצמו כלל וכלל, ושאין לו בחירה.

המתקת הדינים

'וידעו המצרים כי אני ה'' (ז, ה). מבאר **ה'תורת חיים'** המכות היו דינים קשים, והמתקת הדינים הייתה על ידי תפילת משה. היינו שהחסדים, שמקורם בשם ה', ביטלו את הגבורות שמקורן בשם אלוקים. דבר זה לא ידעו חרטומי מצרים לעשות, כי הם יכלו רק להביא את הדינים, אך לא יכלו לבטלם. זהו שאמר הכתוב: "וידעו מצרים כי אני ה'".

הרשע לא מרגיש ברשעתו

'ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים' (ט, כז). מבאר **ה'מור ואהלות'** הרשע לא מרגיש ברשעתו, מכות רבות כל כך היו צריכות לרדת על ראשו של פרעה, כדי שיגיע סוף סוף להכרה, שהעינויים שעינה את בני ישראל היו מעשה רע. עד אז חשב זאת למעשה של צדקה וטובה.

'ה' הצדיק וגם אני'

'ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים' (ט, כז). **רבי יהושע'לה מאוסטרובצה** זיע"א היה אומר בדרך הלצה, איך ייתכן שפרעה הגאוותן יעיד על עצמו שהוא רשע, אלא יש לקרוא זאת כך "ה' הצדיק וגם אני" ואילו "ועמי הם הרשעים".

שיהיה מה להפסיד

'והחיטה והכוסמת לא נכו' (ט, לב). מבאר **ה'יד יוסף'** מדוע נותרו החיטה והכוסמת ולא נכחד הכול, כי האפשרות לבוא ולאיים קיימת רק על מי שיש לו מה להפסיד, ועדיין מצוי ברשותו דבר מה, ואינו רוצה לאבדו. מה שאין כן אצל מי שאין לו כלום, אין האיום פועל לגביו, כי אין לו מה להפסיד. לפיכך נותרו החיטה והכוסמת לפרעה, כדי שעדיין תהיה לו סיבה לחשוש.

טמטום הלב כשנעשה ככבד

'ויאמר ה' אל משה כבד לב פרעה' (ז, יד). אומר **הרבי הריי"צ** נאמר **במדרש** ש"נעשה ליבו ככבד". ובעבודת ה' הכבד מלא דם, ואילו הלב בחללו הימני מלא רוח חיים. וכשהלב נעשה ככבד, היינו שכל רוח החיים שלו באה לידי ביטוי בדם רותח של תאוות ותענוגים גשמיים. הלב, נוסף על תפקידו הגשמי, יש בו גם תפקיד רוחני שהם הרגשות, ולכן הוא מקום משכן המידות. לעומתו, הכבד שעיקרו דם, אין לו רגשות כלל. מצב זה, שבו "הלב נעשה ככבד" ואין בו שום רגש, הוא אחד הביטויים ל'טמטום הלב'.

לקיים בנו חכמי ישראל
הציבור נקרא להמשיך להעתיר בתפילה
לרפואת הרה"ג **יוסף דהאן** שליט"א בן רחל
בתוך שאר חולי עמו ישראל

אורות הכשרות

שהצדיק 'אבד' - יש כאן אבידה!

וזהו עומק דברי רבותינו בכמה מקומות (מועד קטן כה, א ועוד): 'כל הבוכה ומתאבל על אדם כשר, מוחלין לו על כל עוונותיו', שכן כפילות הלשון 'בוכה' 'ומתאבל' מורה שאין די 'בבכי' על צער הפטירה אלא גם 'האבילות' על חסרון האבידה, והעושה כן, אות וסימן הוא שרוצה להשלים את חסרונו על ידי הדביקות בדרכיו של הצדיק, וזה הגורם לכפרת עוונותיו, והבן.

ובזה יאירו דברי ראש הישיבה הגר"י צדקה זצ"ל בביאור דברי הגמ' (שבת קה, ב): 'כל המוריד דמעות על אדם כשר הקב"ה סופרן ומניחן בבית גנזיו, שנאמר (תהלים נו, ט) נודי ספרתה אתה שימה דמעתי בנואדך הלא בספרתך'. ויש להעיר, מה ענין ספירת הדמעות וגניזתם, וכי יש שכחה מלפניו ח"ו. וביאר רבינו, כיון שעיקר הבכי הוא על האבידה, א"כ בזאת יבחן אם היו אלה דמעות שיש בהם תועלת לתיקון המעשים ודביקות בדרכיו של הצדיק, או שחלילה היו אלה דמעות שאין בהם תועלת, ועל כך הקב"ה סופרן ומניחן בבית גנזיו כדי לדעת בעתיד מה יעלה בגורלן!

בברכת שבת שלום ומבורך
הרב יהודה דרעי
הרב הראשי וראב"ד באר-שבע

הרבנות והמועצה הדתית באר שבע

תושבי באר-שבע היקרים הרינו מודיעים כי
תוקפם של תעודות הכשרות פג
ובימים אלו חודשו תעודות הכשרות
ולכן יש לדרוש
תעודת כשרות מקורית בתוקף
עם חתימה וחותמת בצירוף הלוגרמה

הבהרה
אין לסמוך של שילוט "כשר"
אלא יש לדרוש
"תעודת כשרות" מקורית בתוקף.
כמו"כ אין לסמוך על אמירות
בעל העסק ו/או העובדים
על סוג הכשרות במקום
כגון: "בשר חלק" וכד'
אלא יש לסמוך אך ורק
על הרשום בתעודת הכשרות במקום.

בברכת יאכלו ענוים וישבעו
מחלקת הכשרות

הרבנות והמועצה הדתית באר שבע

הודעה חשובה לבעלי שמחה
על פי הוראת הרבנות הראשית לישראל
חל איסור מוחלט להכניס
כל מיני קינוחים למינהם
בר מתוקים / בר פירות / עוגות
עוגיות / פיצוחים / שתיה חריפה וכד'
ללא אישור כשרות חד פעמי
מטעם רבנות מוסמכת
ובתיאום עם משגיח הכשרות במקום
לפרטים נוספים ניתן לפנות למפקח ברים
הרב מיכאל כהן 054-4348736
או למחלקת הכשרות: 08-6204026
בכבוד יאכלו ענוים וישבעו
מחלקת הכשרות

אורות ההלכה

תשובות הלכתיות משולחנו של
מורנו המרא דאתרא
הגאון הגדול רבי יהודה דרעי שליט"א

הלכות ברכת הפירות - א'

ש - היו לפניו כמה מיני פירות העץ, על איזה מהם יברך?

ת - אם היה ביניהם פרי משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, יש להקדימו על פני כל הפירות ומברך עליו ופוטר שאר פירות שהיו מונחים לפניו או שהיה בדעתו לאכלם. ואם היו כמה מיני פירות משבעת המינים, יקדים תחילת את החשוב שבהם, וזה סדר חשיבותם: חיטה, שעורה, זיתים, תמרים, ענבים, תאנים, רימונים. ואם לא היו לפניו פירות משבעת המינים, יקדים לברך על הפרי החביב עליו ופוטר בו שאר פירות.

ש - היה שולחן ערוך לפניו ובו יין ומיני מזונות, וכן פירות העץ והאדמה ומאכלים שברכתם שהכל נהיה בדברו, מהו סדר קדימתם?

ת - תחילה מברך על המזונות, ואחר כל יברך על היין ופוטר בו את כל המשקאות, ואחריו יברך על העץ לפי הסדר שנתבאר לעיל, ואחר כל יברך על פרי האדמה ויסיים באוכלים שחייבים עליהם ברכת שהכל נהיה בדברו.

ש - האם טוב לברך על הפרי בשלמותו או שעדיף לקלפו קודם הברכה?

ת - אם היה הפרי צריך קילוף כגון פירות הדר יש לקלפו קודם הברכה כדי שלא יפסיק בין ברכה לטעימה, והוא הדין אגוזים ושאר מינים הצריכים שבירה, יש לשברם קודם הברכה. וכן פירות שמצוי בהם תולעים כגון תאנים וכדומה, יש לפותחם קודם הברכה, שמא ימצא בהם תולעים ונמצא ברכתו לבטלה חיו"ו. אך פרי יפה הנאכל עם קליפתו ואין חשש שמא התליע, עדיף לברך עליו כשהוא שלם.

ש - קליפות פירות הדר מסוכרים או מצופים בשוקולד, מה ברכתם?

ת - קליפות פירות הדר כגון תפוזים וכדומה שעשו מהם מיני מרקחת, יש האומרים שמברך עליהם בורא פרי העץ, ויש אומרים בורא פרי האדמה, ויש אומרים שהכל נהיה בדברו שהוא ברכה הפוטרת את הכל, ובפרט בימינו שאין דרך לנטוע אילנות בשביל הקליפות אלא בעיקר בשביל הפרי. אבל קליפת האתרוג שעשאוה כמרקחה, מברך עליה בורא פרי העץ, מפני שקליפתו עבה והיא עיקר הפרי.

ש - פירות מרוסקים, מה ברכתם?

ת - פירות העץ או האדמה המרוסקים קצת באופן שעדיין ניכר צורתם, כגון תמרים או אבוקדו ובננה וכדומה אשר רוסקו במזלג, פשוט שמברך עליהם את ברכתם המקורית. אך אם נימוחו לגמרי כגון תפוחים ואגסים שנתבשלו ואח"כ נטחנו בבלנדר, יש אומרים שברכתם שהכל נהיה בדברו, ויש אומרים בורא פרי העץ וכן הוא עיקר מנהג הספרדים. ומכל מקום בעל נפש וירא שמים ייקח פרי שלם ויברך עליו ויכוון לפטור את הרסק. אולם אם נתבשלו במים ושאר מיני תבלינים ונמחו לגמרי כגון ריבות למיניהם או מרק ירקות טחון שאין הירקות ניכרים בו, מברך שהכל נהיה בדברו.

ש - פירות שנכבשו ברדיד הנקרא לדר, או פופקורן או חטיפי צ'יפס וכדומה, מהי ברכתם?

ת - פירות וירקות שנתעוותה צורתן ע"י מכבש או רדידים או חום וקלייה וכדומה, אף על פי שאבד תוארם ונשתנתה צורתם, אין ברכתם משתנה. לפיכך מברך על הלדר העשוי מפירות העץ - בורא פרי העץ ועל הפופקורן - בורא פרי האדמה, וכן על הצ'יפס שנקלה אפילו דק מאוד באופן שאין ניכר צורתו - מברך בורא פרי האדמה.

ש - הכוסס או המטגן חיטים באופן שברכתם "בורא פרי האדמה", האם הם קודמים לברכת העץ?

ת - אמנם לפי המבואר לעיל חיטה קודמת לברכת פירות העץ ואפילו אם הם משבעת המינים. מכל מקום, זה דווקא כשברכתם "מזונות" כגון שעשו מהם תבשיל או עוגה וכדומה. אבל הכוסס חיטים או המטגנם (כדרך שנוהגים במקצת עדות), כיון שברכתם "בורא פרי האדמה" אינם קודמים לברכת העץ.

דבר רבני השכונות

הרה"ג אברהם טריקי שליט"א
רב שכונה ד' ורב "חברה קדישא" באר שבע

הכרת הטוב מעיקרי האמונה

רש"י בפרשת ואתה הביא את דברי המדרשים תנחומא ורבה מדוע לקו המים והעפר על ידי אהרן ולא על ידי משה ? "אמר לו הקב"ה למשה, המים ששמרוך בשעה שהושלכת ליאור, ועפר שהגין עליך כשהרגת את המצרי, אינו דין שילקו על ידך, לפיכך לקו על ידי אהרן. **במדרש תנחומא יש תוספת בדברי משה רבנו**, שאמר "יש אדם שותה מן הבאר ומשליך אבן לתוכה", **וכדברי הגמרא במסכת בבא קמא** "בירא דשתית מינה מיא, לא תשדי ביא קלא" - בור ששתית ממנו מים אל תזרוק בו מקל, ופירש רש"י שם: דבר הנצרך לך פעם אחת, שוב לא תבזהו. **במכילתא מובא:** על הפסוק בשמות כב': "וּבָעֵר בְּשָׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ לַכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ - למדך הכתוב שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, שנאמר בשמות יא': וּלְכֹל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יֶחֱרַץ כֶּלֶב לְשֹׁנוֹ, אמר הקב"ה תנו לו שכרו. **במסכת בכורות:** מבואר הטעם מדוע נבחרו דווקא החמורים לקיום מצות פדיון "פטר חמור"? בגלל "שסייעו לישראל בשעת יציאתם ממצרים, שאין לך כל אחד מישראל שלא היו עמו ע' חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים. **הדבר המשותף לכל הנאמר לעיל הוא: " הכרת הטוב ". ונביא את דיברי המדרש הממחיש לנו את גודל חיוב הכרת הטוב:** "בשעה שאמר הקב"ה למשה וְעַתָּה לְכָה וְאֶשְׁלָחֲךָ אֶל פַּרְעֹה וְהוֹצֵא אֶת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם, (שמות ג') אמר לו: משה רבון העולם איני יכול! מפני שקבלני יתרו ופתח לי ביתו ואני עמו כבן, ומי שהוא פותח פתחו לחברו **נפשו** חייב לו". **ומבארים הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל והגאון רבי שמחה זיסל ברוידא זצ"ל** עד כמה מחייבת בנו הכרת הטוב, שהרי הקב"ה ציווה למשה רבנו לנקום במדין, ואמרו חז"ל: שהרי משה רבנו הבין שאין הכוונה שיבצע בעצמו את הנקמה במדין אלא הכוונה שינקום ע"י שליח, ולמד זאת ממכות מצרים ששלשת המכות הראשונות הקב"ה הביאם על מצרים ע"י אהרון משום שלמשה היתה הכרת הטוב ליאור ולעפר. **מדברי חז"ל "הפותח פתחו לחברו נפשו חייב לו", אנו מבינים:** כי חיוב הכרת הטוב מונע כל אפשרות של נזק או צער עם מיטיבו. ויש ללמוד זאת מבני ישראל שיצאו ממצרים, **וביאר החתם סופר זצ"ל:** שהסיבה שלא נלחמו במצרים היתה חיוב הכרת הטוב כלפיהם שמנע מהם את היכולת להילחם בהם, ובשביל סיבה זו "לא רצה הקב"ה שילחמו עמהם, אלא בקע הים לפניהם". **הכתב סופר זצ"ל:** המשיך את מהלך הדברים לבאר לפי יסוד זה את דברי חז"ל שקשרו את קריעת ים סוף ביוסף הצדיק, בלשונם: "הים ראה וינס, אמר הקב"ה ינוס מפני הנס שנאמר ויעזוב בגדו בידה וינס ויצא החוצה". הסיבה שנצרך נס קריעת ים יוסף, ובני ישראל לא הצילו עצמם במלחמה במצרים, היתה בגלל הנהגתו של יוסף הצדיק שנס ולא לקח את הבגד מידה של אשת פוטיפר בחוזקה, בגלל הכרת הטוב כלפיה. **הנה למדים אנו שחיוב הכרת הטוב הוא מעיקרי האמונה ואינה רק איזו מידה נאה ומתוקנת** וכמבואר **ברב האבן עזרא והרמב"ן** על הפסוק בדיברה הראשונה מעשרת הדברות: "אָנֹכִי ה' אֱלֹקֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים". שיציאת מצרים מחייבת עבדות להקב"ה מהסיבה: "הכרת הטוב" שהרי הוציאנו מבית העבדים שזה שיעבוד פרעה. **ומוסיף רבנו בחיי:** שאחד הטעמים לחיובינו במצוות התורה הוא בגלל הכרת הטוב שיש לנו לבורא עולם, שהוציאנו ממצרים והביאנו לארץ ישראל. **במאמרו של הגאון רבי ירוחם זצ"ל משגיח ישיבת מיר:** "ענין יציאת מצרים הוא **קבלת עול מלכות שמים** שהוא ענין להיות לו לעבדים, מכיון שמכירים טובו וחסדו הבלתי גבול ותכלית של השי"ת ושהוא שליט ואדון הכל, מחייב זה שתצא מזה עבדות. שמההוצאה צריך לצאת הכרת הטוב, והביאור האמיתי של הכרת הטוב הוא עבדות והשתעבדות לבעל הטובה. **כלומר, הכרת הטוב כלפי בורא עולם שברא אותנו והוציאנו מבית עבדים, מחייבת אותנו להיות עבדיו** וכשנתבונן היטב, נמצא קשר הדוק בין חובת הכרת הטוב לבורא עולם לבין הכרת הטוב לבני אדם שהרי כבר נאמר: כל הכופר בטובתו של חבירו סופו שיכפור בטובתו של הקב"ה. **משקנת הדברים האמורים לעיל שכל מי שאינו מכיר טובה הרי שהוא פוגם בהכרת הטובה וזהו ממש חיסרון מהותי בנפש האדם ולכן הכרת טובה היא תכונה עמוקה מאד בנפש האדם , והכרת הטוב היא בראש ובראשונה לבורא עולם וכן לבני אדם ואפילו לחפצים דוממים , יה"ר שנזכה לזאת מתוך ראיה טובה וחיובית.**

בברכת שבת שלום ומבורך

הרב אברהם טריקי

מטר במרוקו

בצורת קשה הִכתה את מרוקו בשנת תרצ"ו. זו הייתה השנה השחונה השנייה ברציפות. היעדר הגשם פגע קשה בחקלאות ובמקור התזונה של התושבים. מחירי המזון האמירו בתלילות, ורעב כבד השתרר ברחבי המדינה.

מראות קשים נראו ברחובות. מזי רעב היו מוטלים בכל פינה, מתייסרים בייסוריהם. המחסור במים גם הוביל להידרדרות בהיגיינה ולהתפשטות מחלות ומגפות. נראה היה שקטסטרופה ענקית מאיימת על המדינה.

המצוקה גם הובילה לעלייה במעשי שחיתות וגנֵבה. העותם של הגנבים גברה, ולעתים שדדו מזון לאור יום. היהודים נהפכו לקרבנות כפולים של שנת הבצורת, כי הפכו ליעד לגזל מזון, כלי פחד ומורא.

כך קרה למשפחה אחת בת שש נפשות, שהצליחה להשיג בדי עמל קילוגרם אחד של קמח. הישג נדיר באותם ימים. ואולם הקמח שנשלח למאפייה לא חזר ממנה; גזלנים התנפלו על בני המשפחה בדרכם למאפייה וחמסו את המצרך הנדיר.

תושבי הכפרים הביטו בייאוש באדמותיהם היבשות. רבים מהם ניסו להשקיט את הרעב באכילת שורשי שיחי בר מסוימים. הם יבשו את השורשים וטחנו אותם לקמח. אך החלשים שבהם מתו מן המזון הזה.

באותן שנתיים איומות ניהלה הקהילה היהודית מאבק איתנים כדי להציל נפשות. לעניים חולקו מנות קצובות של אורז, ואפילו מוסלמים באו להתחנן על נפשם ולזכות במעט אוכל.

הכול נשאו עיניים לשמים בחרדה ובתפילה לגשמים. באותה עת הייתה מרוקו מדינת חסות של צרפת. המקורבים לשלטון נהנו משפע רב, ואילו המוני תושבי מרוקו נידונו למוות אכזרי. הן המוסלמים הן היהודים קיימו תפילות המוניות כדי לבטל את מכת הבצורת הקשה.

גדולי רבני מרוקו הכריזו על ימי תפילה משותפים לכל תושבי המדינה, ובהם נקראו הכול לעזוב את עיסוקיהם ולהתכנס בבתי הכנסת בתפילות לגשם. גם המוסלמים פנו אל מנהיגי הציבור היהודי בבקשה לקיים תפילות, מתוך הכרה בכוחם של היהודים לעורר את רחמי הבורא ולהביא ישועה.

בעיר מרקש ניכרה תכונה רבה לרגל יום תפילה מרכזי שנקבע בשל עצירת הגשמים. הוכרזה תענית. ובשעת בוקר נהר הציבור בהמוניו לרחבת התפילות שבבית העלמין. שם, תחת השמש הלוהטת, עמדו יהודי העיר, ובראשם נכבדי העדה, ונשאו תפילה בלב נשבר, לפי נוסח מיוחד שחיברו הרבנים.

הדיין רבי מרדכי קורקוס נשא דברי התעוררות מרגשים. למשמע נאומו לא נותרה בקהל עין יבשה. הוא פרט על הנימים העדינים שבלבבות, ורוח גדולה של תשובה אפפה את יהודי העיר. מכל עבר נשמע קול בכי חרישי. אחר־כך קראו פעמיים את כל ספר התהילים.

ברגע השיא של התפילה קראו את פרק סה שבתהילים שוב ושוב, במין מעגליות שהזכירה את תפילת חוני המעגל. כמאה פעמים קראו את הפרק העוסק בברכת הארץ: "פָּקַדְתָּ הָאָרֶץ וַתְּשֹׁקְקֶהָ... תְּלֶמֶיהָ רַוֵּה, נַחֵת גְּדוּדֶיהָ, בִּרְבִיבִים תְּמוֹגְגֶנָּה, צִמְחָהּ תְּבָרֵךְ".

בין המתפללים היה חביב איבגי, אז ילד בן שמונה בלבד, שהאירוע נחקק בזיכרונו לנצח. מה שהתרחש בדקות הקרובות היה לא־ייאמן. השינוי התחולל בשעת תפילת מנחה. תחילה נדמה היה שהשמש הקופחת רק החלישה מעט את עוצמתה. משב רוח קליל חלף על פניהם היגעות של המתפללים, שעמדו על רגליהם במשך כל היום בחום הכבד. אך מרגע לרגע הסתמנה תפנית חדה במזג האוויר. פתאום נקוו טיפות על פני המתפללים, ולא אגלי זיעה היו אלה.

כאשר שליח הציבור, שהיה מן המקובלים הנחבאים אל הכלים, פצח בשירת 'אדון עולם', נפתחו ארובות השמים ומטר עז ניתך ארצה. איש לא נחפז לביתו מפני הגשם: להפך, שמחה גדולה הציפה את הלבבות. יממה רצופה לא פסקו הגשמים מלהרוות את אדמתה היבשה של מרוקו. מאותו יום נשברה הבצורת, וסימני חיים שבו ונראו על הארץ.

שנים רבות חלפו. חביב גדל ועלה לארץ, אך תמיד נצר בלבו את מראות התפילה הבוקעת רקיעים ומורידה גשמים. בלבו בערה סקרנות: מי היה שליח הציבור המסתורי באותה תפילת מנחה?

שנה אחת ביקר במרקש, וסייר בבית העלמין שבו טמונים גדולי העדה המרוקנית. בעודו עובר בין המצבות ומצלם אותן פנתה אליו אישה מבוגרת, יהודייה מקומית, והתעניינה לפשר מעשיו. כאשר התברר לה כי הוא יליד מרקש, שאלה פתאום: "אתה זוכר את הבצורת של שנת תרצ"ו?".

"את מתכוונת לתענית הציבור ולתפילת ההמונים? בוודאי!", השיב.

"ואתה זוכר את הרב שהתפלל מנחה באותו מעמד?". הוסיפה הקשישה לשאול.

לבו של חביב החל להלום בחוזקה. "זה היה סבי, רבי סעיד גנון", אמרה האישה והוסיפה: "אחרי התפילה אמר בחשש כי נראה לו שבאותה שנה יעזוב את העולם, וכך היה!".

כשסיימה את סיפורה, צעדו השניים, מלווים בבני משפחתה של האישה, לעבר קברו של הצדיק הנסתר שיצא סוף־סוף מאלמוניותו.

לעילוי נשמת
הרב **יוסף שלמה טריקי** זצ"ל
בר עליה ז"ל
והרבנית **רחל טריקי** ע"ה
בת סימי ז"ל
ת. נ. צ. ב. ה.

ד' שבט
הילולה דצדיקייא
ה'בבא סאלי' זיע"א
רבנו ישראל אבוחצירא זצוקללה"ה

ילדותו

לומדי הישיבה הקדושה בביתו של רבי מסעוד אבוחצירא, התרגלו לראות את העריסה המוצמדת אל קיר הישיבה. מידי יום בעוברם ליד העריסה, הביטו בפעוט השוכב שם. עיניו ערניות להפליא, ופניו הילדותיות טהורות הן. מדי פעם היתה נגשת אליו אימו הצדקת, מיטיבה את שמיכתו ונושקת ללחיו. תפילה אחת ויחידה מילאה את ליבה שיגדל הילד, יקלוט את דברי התורה הקדושה וילמד בשקיקה. שעות רבות היה שוכב שם בעריסתו, קולות הלומדים בקעו מן החדר המואר וחדרו לאוזניו ולליבו. ישראל הקטן, שהפך להיות רבי ישראל, המכונה **ה"בבא סאלי"** הקדוש, למד מהי התמדה עוד בהיותו תינוק פעוט בעריסה. כשגדל מעט ישראל, הביאו לו הוריו מלמד מיוחד, שלמדו את אותיות הא' ב'. הילד הרך קלט את הקריאה במהירות והחל ללמוד את החומש. נתגלתה אצלו הבנה עצומה וכשרון נדיר. כולם הועידו אותו לגדולות.

בישיבת הממשלה במרוקו

כאשר כיהן **קדוש ישראל ה'בבא סאלי'** זיע"א, כרבה של בודניב שבמרוקו, המשכילים החליטו לחוקק חוק שיחייב ללמוד בבית ספר ברוח ההשכלה הכפרנית, נסע הבבא סאלי לעיר המלוכה רבאט וביקש להיפגש עם שר המשטרה שהכירו אישית והערצתו לבבא סאלי היתה רבה. השר שהיה באמצע ישיבת ממשלה, כששמע שהבבא סאלי ממתין לו, להפתעת הכל קטע את השתתפותו בישיבת הממשלה, ויצא אל הרב. "מדוע בא כבוד הרב לבקרני" שאל ביראת כבוד, "עם ישראל ותורתו נתונים בידיך", אמר לו הבבא סאלי, "איני מבין", השיב השר, "עומדים לחוקק חוק להרעיל את ילדי ישראל בכפירה ואפיקורסות" הסביר הרב, "העניין לא בסמכותי, אני שר המשטרה ולא שר החינוך" אמר השר. "דע לך, כי מרגע זה אתה לא שר המשטרה, אלא שר החינוך" השיב ה'בבא סאלי', "הכיצד" תמה השר, "זה עתה מינתה אותך הממשלה בהיעדרך לשר החינוך" הודיעו הרב, השר המופתע שב לישיבת הממשלה, שם התקבל בתרועות ובישרוהו כי זה עתה נבחר פה אחד לכהונת שר החינוך, הדבר הראשון שעשה ביטול הצעת החוק.

אהבת עולם לבחורי ישיבה

כשבועיים לפני הסתלקותו לבש את בגדי השבת ועלה להיכל ישיבת הנגב, משמשיו שידעו עד כמה חלש גופו, חששו מאוד מן הביקור, אולם הוא התגבר כארי, ובירך את כל הבחורים והאברכים שעברו לפניו בזה אחר זה והעניק לכל אחד מהם ביד קדשו שטר כסף לסגולה וברכה. לאחר שסיים פנה לראש הישיבה **מרן רבי ישכר מאיר** זיע"א, ואמר לו באהבה וחיבה יתירה "דע לך, כי עתה עת רצון בשמים, ויש לי כח לפעול עבורך ישועה בכל ענין שתרצה".

סדנה בהשכנת שלום בית

רבי עזריאל טאובר זיע"א עסק בהשכנת 'שלום בית' בכל קצוות תבל, סיפר שפעם אחת אמר לו **'הבבא סאלי'** זיע"א אני רוצה שנסעד יחד לבד ארוחת צהריים. התרגשתי מאד נטלנו ידיים, והרבנית הגישה את האוכל, והצדיק, שהיה ידוע כמי שראשו בשמים, משבח את המאכלים כשהוא שמח מאד וצוחק איתה בשפה הערבית, כך עברה שעה תמימה והצדיק אינו פוסק מלהתעניין בסוגי המאכלים, מבלי שהוא מוציא מפיו ולו מילה אחת בדברי תורה, והדבר הפליא אותי ביותר, מי שעמד מן הצד, יכול היה לראות כיצד הרבנית מתמוגגת מהנאה, מעצם הדיבור עם בעלה הצדיק, ואני יושב ליד השולחן, והצדיק אפילו אינו מסתכל עליי, הבבא סאלי סיים לאכול, בירך, ונפרד ממני לשלום. רק אז הבנתי שהצדיק העביר אותי סדנה בהשכנת שלום בית.

זכות הצדיק תגן בעד כל עם ישראל, אמן ואמן

שבת שלום!